

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

II. De Dissolutione Matrimonij Infidelium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62672)

trahendi, atque etiam Sacramentum conficiendi; partim verò; quòd in dubio matrimonio iam contracto favendum, & pro eius valore, & cum hoc coniuncta insolubilitate, pronuntiandum, Regula sit *c. fin. de Sent. & re judic.* ab omnibus recepta, adeoque constans; ut Opinionem unius classici Doctoris singularem, pro coniugii valore militantem, plurimum eum impugnantium sententiæ, aperto Juris textui non innixæ, præferendam, cum Panormit, *in c. Si vir 2. de Cognat. Spirit. n. 3.* Alex. de Nevo *in Rubr. de Sponsal. n. 6.* Beroio *in c. 1. de Constitut. n. 27.* & aliis tradant Menoch. *Lib. 1. presump. 71. n. 30.* & Gajll. *Lib. 2. observat. 94. n. 19.* quòd, si in eiusmodi dubio matrimonium dissolveretur, sæpe emergerent gravissima incommoda, & coniugum ad alia vota transeuntium, hisque de novo copulatorum animæ in gravissimum salutis discrimen conjicerentur, perpetuæque iniuria inferretur Sacramento, ut eruditè advertit Gobat *cit. Traët. 10. n. 75.*

Pro coniugiorum, ab hæreticis inter se vel cum Orthodoxis initorum, solubilitate deducta speciem maiorem quam vim habent; quia imprimis insolubilitatem matrimonii fidelium in Sacramentali eius dignitate non fundari; eique privatum & erroneum iudicium contrahentium non obflare, iam est ostensum. Deinde; quia hæretici hoc ipso; quòd matrimonium validum divinæque institutioni conforme & ad legitimæ proles procreationem habile inire intendant, implicite intendunt omnino insolubile inire, non obstante huic contraria praxi Confistoriorum Hæreticorum; quia ista certis casibus conjugia dissolvunt non tam; quòd contrahentes solubile ineundi habuerint intentionem; quam quòd, ista inter fideles validè inita certis casibus solvi posse, per errorem existiment, Demum; quia

alia ratio & vis est falsæ bonitatis in objecto apprehensæ, quam erronei iudicii de conjugii solubilitate; cum bonitas illa voluntatem moveat ad appetendum, non etiam erroneum iudicium hæreticos ad matrimonium contrahendum; quia hoc, etsi insolubile scirent, nihilominus inirent, tanquam remedium concupiscentiæ & conjunctionem necessariam ad legitimæ sobolis procreationem: & si matrimonium insolubile inire nollent, id validè non inirent: atque etiam merè materiales hæretici forent, si ejusmodi iudicium suum erroneum esse, inculpabiliter ignorarent.

ARTICULUS II.

De Dissolutione Matrimonii Infidelium.

SUMMARIUM.

20. *Infidelium conjugium solvi nequit.*
21. *Nisi conjugum uni converso alter simpliciter,*
22. *Vel sine Creatoris injuria renuat cohabitare:*
23. *Quò casu illud solvi potest favore Religionis.*
24. *Non etiam, si conjugum Apostatarum unus revertatur:*
25. *Quò tamen casu divortio est locus.*
26. *Infidelium conjugium non ipso discessu infidelis:*
27. *Sed, fideli aliud ineunte, dirimitur;*
28. *Ut aliud inire valeat etiam infidelis:*
29. *A quo, sine injuria cohabitante, recessus non permissus,*
30. *Ejusque cohabitatio non semper periculosa est.*

Z z

31. Con-

21. *Conversus etiam initiari Sacris, vel Religionem ingredi potest.*
22. *Matrimonium tamen nec sacri Ordinis assumptione,*
23. *Nec Religionis professione,*
24. *Nec Apostolica dispensatione solvitur.*

20. **I**n fidelium conjugia, etiam per carnalem copulam nondum consummata, utroque conjugue in infidelitate perseverante, neque mutuo contrahentium consensu, neque ullâ aliâ humanâ potestate solvi posse, ex dictis *n. 9.* certum & ratio perspicua est; quod solvi nequeant à Papa; cum istius potestas ad eos, qui Ecclesiam per Baptismi januam ingressi non sunt, non porrigatur; juxta illud S. Gentium Doctoris, *Quid enim mihi de iis, que foris sunt judicare!* 1. Corinth. *cap. 5. v. 12.* Neque etiam propriâ ipsorum contrahentium vel publica autoritate Seculari; cum non constet, Principi aut alteri Magistratui infideli ea solvendi potestatem concessam à Deo, à quo matrimonium institutum, eique insolubilitatem collatam, *n. 5.* est demonstratum.

21. Ad Fidem autem Christianam conjugum unò duntaxat conversò solvi ipsorum conjugium, etiam quoad vinculum, potest duobus casibus. Unus est, quò in errore perseverans à converso ideò solùm, quòd iste Baptismum susceperit, discedit, eique renuit cohabitare, juxta *can. Simili 3. can. Uxor 4. can. Si infidelis 7. Sc. 28. q. 1. c. Quando 7. V. Nos igitur, hâc Rubric.* & hoc textu relatam decisionem Apostolicam, *Si infidelis discedat*, 1. Corinth. *cap. 7. v. 15.* Alter est, quò, ille converso cohabitare quidem vult: at non sine contumelia Creatoris, vel directè nomen & fidem Christi Domini depiciendò, ejusque laudes & domesticorum conversionem prohibendò, *c. Quando cit. & c. Gaudemus 8. §. Qui autem, vel saltem indirectè fidelem ad peccatum vg. latrocinii, lenocinii, aut alterius flagitii participationem iudicandò, c. cit. can. Uxor 4. & can. Idolatria 28. q. 1.*
22. Neque obstant verba Christi, *Quos Deus conjunxit, homo non separet* Matth. *cap. 19. v. 6.* quorum generalitate etiam infidelium matrimonia consummata comprehendi videntur; quia relatis casibus matrimoniale vinculum non dissolvitur Jure & autoritate humana, sed ex privilegio & dispensatione Divina: cujus favore fidei & Religionis à Christo concessa, omni exceptione major testis est Apollolus *cap. 7. cit.* ut cum Abulensi in *Lib. 1. Reg. cap. 8. q. 32. S. Bonaventura in 4. dist. 39. q. 2. Soto dist. cit. q. unica, art. 4. Henriquez Lib. 12. cap. 13. n. 5. Petr. Ledesma de Matrim. q. 59. art. 5. concl. 4. & alii observant cit. Sanchez disp. 74. n. 4. Palao Traù. 28. disp. 7. p. 2. §. 8. n. 3. & Perez Disp. 26. de Matrim. §. 4. n. 5.*
23. Hujus tamen favoris fidei ea vis non est; ut etiam duorum conjugum fidelium, ad Paganismum vel Judaismum transeuntium, unò ad Christianam fidem redeunte, alterò verò in perfidia & errore perseverante, & illi, vel simpliciter, vel sine Dei contumelia cohabitare renuente, converso jus tribuat alterius conjugii cum alio fidei ineundi, per textum & DD. in §. *Si verò alter cit.* cum enim illorum matrimonium propter susceptionem Baptismi ratum, & carnali copulâ perfectum jam sit; ac proinde insolubile Unionem Christi cum Ecclesia perfectè significet, *c. Debitum 5. de Bigami,* nullo etiam Fidei favore dissolvi quoad vinculum ampliùs potest, Barboza in *c. Quando cit. num. 5. & ibi Canisius n. 1. Dico, Quoad vinculum;* quia ejusmodi Apostasia in fide permanenti causam divortii ju-

vortii justam præberi, patet ex *c. fin. de Convers. conjug. & c. De illa 6. hæc Rubr. Canisius in c. Quando cit. n. 2. & Barbosa in c. De illa n. 2. Hæc satis certa.*

26. Dubium autem primò est, an eò ipsò, quòd infidelis fideli, vel simpliciter vel sine Creatoris contumelia, cohabitare renuat, eorum conjugium dirimatur. Ratio dubitandi est; quia tali casu novum conjugium cum fideli iniri à converso validè nequit antè prius initi dissolutionem: fidelis autem aliud conjugium inire potest à tempore discessus prioris conjugis infidelis; ut ad eò cum isto inutum, ipsò ejus discessu, videatur dissolvi, sicut in *c. Quando cit. cum Glossa V. Qui relinquitur*, voluerunt Innocentius, Hostiensis *n. 3. Pannormit. n. 7. Goffredus ad hanc Rubric. n. 7. & Abulensis l. cit. quest. 30. id defuentes ex can. fin. 28. q. 2. ubi relatus S. Ambrosius, ait, Contumeliâ Creatoris solvi jus matrimonii circa eum, qui relinquitur.*

27. Sed verius est, cum infideli initi matrimonii vinculum antè non solvi, quàm conversus matrimonium ineat cum alio fideli ita; ut contractus unius, alterius dissolutio sit; quòd satis clarè traditur *c. Gaudemus cit. cujus §. Super quòd asseritur*, per Sacramentum Baptismi conjugia non solvi: deinde *§. Quòd si statuitur*, maritum remanente uxore conversum, si, istâ simpliciter, vel sine Creatoris contumelia, cohabitare renuente, aliam non duxit, ad illam postea conversam recipendam compellendum, manifestò indicio prioris vinculi matrimonialis nondum dissoluti, nec dissolvendi antequam conjugium ineat cum Fideli, ut cum S. Thoma in *4. dist. 39. q. unic. art. 5. Sylvestro V. Matrimonium 8. q. 10. d. 6. Navarro Manual. cap. 22. n. 49. & c. docent cit. Sanchez disp. 75. num. 4. & Valentia p. 4. disp. 10. q. 2. p. 7.*

Rationis contrariæ vis jam est enervata; sicut enim corruptio generationem, sic etiam prioris conjugii dissolutio naturâ antecedit coalitionem posterioris.

Neque urget *c. cit.* textus aut, quâ iste nititur, doctrina Apostoli *cit. cap. 17. V. 15. asserentis, Fidelem ob discessum infidelis servituti*, hoc est, prioris conjugii vinculo, non esse subiectum; quia, illius discessu subiectio tolli, & Dei contumeliâ jus matrimonii solvi, dicitur; quòd ab isto recedendi, & aliud ineundi facultas converso fiat: non, quòd matrimoniale vinculum ipsò factò sit dissolutum, ut rem hanc explicat Barbosa in *can. fin. 28. q. 2. n. 5.* si enim hoc statim & ipso discessu solveretur, aliud conjugium inire ab ipso discessu posset uterque: & non solum is, qui relinquitur seu fidelis; ac proinde, si infidelis statim aliud iniret, hoc validum foret: quod à nemine admitti, testis est *cit. Sanchez disp. 75. n. 4.*

Quantumvis autem, priusquam aliud 28. conjugium ineat conversus, alii nubere infideli non liceat, argumentò à contrario ductò ex *can. fin. cit.* eò tamen, quòd antè ligabatur, per conjugis conversi nuptias dissolutò, ad novas nuptias transitus permiffus etiam ipsi est, non solum, si ad fidem postea etiam ipse convertatur: sed etiam, si in infidelitate perseveret, ut cum Glossa in *can. cit. V. Et in matrimonium & Abulensi in cit. cap. 8. q. 127. contra D. Thomam cit. art. 5. defendunt Henriquez Lib. 11. cap. 8. n. 5. & Sanchez cit. disp. 77. n. 6. cum; quòd à novo matrimonio prohibitus nullo jure reperitur; tum verò; quòd novum conjugium inire, conjuge mortuò possit secundum omnes alicujus nominis DD. Cur non etiam conjuge converso conjugium aliud cum fideli ineunte; cum prius initi cum ipso matrimonii vinculum, sicut morte, sic etiam novis ejusmodi nuptiis dissolvatur.*

Z z z

Dubium

29. Dubium secundò est, an, alterò converti quidem renuente, sed tamen converso conjugii sine ulla contumelia Creatoris cohabitare volente, iste nihilominus ab infideli recedere & matrimonium aliud inire valeat cum fideli. Quod cum Gratiano post *can. fm. §. Hic distinguendum, 28. q. 2.* Glossa & Panormit. in *c. Quanto cit. n. 6. & 7.* affirmant *cit. Sanchez disp. 74. n. 9. & Rebellus de Oblig. Just. Lib. 3. q. 10. f. 2.* id desumentes partim ex Concilio Toletani IV. *can. 62. can. Judæi, 28. q. 1.* relatò, ubi mulieri Judææ ad fidem conversæ cohabitatio cum viro, in Judaismo perseverante, prohibetur: partim verò; quòd, hodie saltem, infidelium animi ita obstinati sint; ut, sicut conversionis ipsorum, sic & cohabitationis sine Creatoris contumelia stabilindæ, nulla spes, & manifestum periculum sit pervertendi conjugis & huic famulantium domesticorum; ac proinde locus *arg. text. supra cit.*

Sed meliùs id negat D. Thomas *cit. art. 5.* cum Ant. de Butrio in *c. Gaudemus cit. n. 3.* Hostiensis *ibid. n. 13.* quos Sylvester, Navarrus & Valentia *ll. cit.* sunt secuti. Moventur autoritate Apostoli *cit. cap. 7. v. 12. & 13.* recessum ab infideli tali casu non concedentis; quòd iste *Per conjugem Fidelem quodammodo sanctificetur.* Idem non obsecurè supponit Innocentius III. *c. Quanto & c. Gaudemus cit.* recessum ab infideli non permittens: nisi, cum iste prior discedit, aut ejus cohabitatio conjuncta est cum contumelia Creatoris.

Neque contrarium persuadet autoritas Concilii Toletani; quia hoc non Universale, sed solummodo Provinciale est: neque de omnibus infidelibus, sed de solis Judæis loquitur: imò de istorum duntaxat uxoribus, quibus, ob specialem ejus Sectæ pervicaciam, perversionis ma-

jus periculum imminet à maritis, Barbosa in *can. cit. n. 1.*

Non major vis est rationis; quia teste Palao *cit. p. 2. §. 3. n. 10.* etiam hodie Æthiopes & Indi neophyti conjugibus infidelibus minori suæ perversionis & ruinæ spiritualis periculò, quàm illorum convertendorum spe solent cohabitare. Et si, ut ferè cum Judæo marito, sic etiam cum aliis infidelibus cohabitatio istorum convertendorum spem exiguam, & fidelis pervertendi morale periculum afferre animadverteretur, fidei ab infideli converti nolente, ad Creatoris injuriam, quæ meritò semper timeretur, avertendam, recessus permittendus esset, ut cum *cit. Sanchez & aliis, ab isto n. 9.* relatis, volunt Pontius *Lib. 7. de Matrim. cap. 48. n. 12. & cit. Barboian. §.*

Dubium tertio est, an conjugum infidelium unò conversò, & alterò propterea ei cohabitare renuente, matrimonium etiam solvatur, Ordine sacro assumpto, vel professione Religionis, edita à converso.

Certum est, ab isto, de infidelis pertinacia certo, illos licitè assumi, iisque assumptis coniugium non instaurari, quantumvis postea etiam alter convertatur: sicut non instauratur, quando post divortium, ob uxoris adulterium legitime factum, eiusmodi status assumptus est à marito, ut cum S. Thoma *q. cit. art. 5.* & aliis docet *cit. Sanchez disp. 76. n. 6.*

An hujusmodi status assumptione 30. matrimonii vinculum dissolvatur; ut infidelis aliud matrimonium inire validè possit, controversum est inter DD. illud enim professione, & ipsa etiam sacra Ordinatione dirimi, apertè docent S. Bonaventura in *4. diff. 39. q. 2. art. 1.* Major *diff. cit. q. unica, V. Ad aliud & nonnulli alii.* Consentit ex parte aliqua, & ex alia dissentit

sentit *cit.* Sanchez, conjugium illud Religionis professione, non etiam sacri Ordinis assumptione dirimi defendens *n. 9. § 11.* Rationem reddit de professione; quod, cum matrimonium à converso initum & solummodo ratum, matrimonio infidelium consummatò fortius sit; quia non solum contractus, sed verum Sacramentum est: & in infidelitate contractum & consummatum dissolvendi vi polleat, vis hæc etiam adstruenda sit professioni Religionis, utpote dirimenti matrimonium fidelium ratum, *c. Verùm 2. § c. Ex publico 7. de Convers. conjug.* juxta tritum illud, *Si vinco vincentem te, multò magis vinco te, l. In accessionibus 14. §. 3. ff. de Divers. temp. præscript.* De sacro Ordine; quod, huic infidelium conjugia casu aliquo dirimendi vim comperere, non exprimitur à Jure, nec ratione evincatur.

33. Sed verius ex ratione hac, sicut sacro Ordini, sic & professioni Religionis eam vim competere, cum Abulensi *in 1. Reg. cap. 8. q. 68. § 74.* meritò negant Coninck *disp. 26. dub. 5. n. 65. cit.* Pontius *Lib. 9. cap. 4. n. 19.* Palao *§. 3. n. 12.* & Perez *disp. 36. de Matrim. f. 8. n. 2.* quorum doctrinam à matrimonio infidelis sive ad fidem conversi rato ductum argumentum non infringit: partim; quia huic cum infideli antè initum & consummatum dirimendi vis à Deo collata est; ne infidelis post conversionem suam & susceptum Baptismum, vel à matrimonio abstinere, vel in prius inito perseverare cogatur cum contumelia Dei & suæ salutis periculo. Quæ ratio in eo, Religionem professò, cessat: partim verò; quod vis dirimendi matrimonium infidelium consummatum, matrimonio rato collata, sicut & vis dirimendi matrimonium fidelium ratum, indulta professioni Religionis, sint privilegia singu-

laria, & à communibus Regulis exorbitantia: singularium autem & exorbitantium extensio facilè admittenda non sit, nisi fortiter probetur *arg. Reg. Que à Jure 28. in 6. Joan. Andr. in c. 1. de Temp. Ord.* Accedit; quod fideli, sicut susceptio Ordinis sacri, sic etiam Religionis ingressus permittitur non sit, nisi conjugè infideli prius monito: & si infidelis, illò Novitiatum jam ingressò, convertatur, iste nondum professus ad regrediendum & redintegrandum cum illo matrimonium obligetur, ex doctrina *cit.* Sanchez *n. 3. § 7.* ad quorum neutrum obligatur, qui Religionis Novitiatum auspiciatur post matrimonium ratum, ut rectè advertit *cit.* Perez *n. 3. in fine.* Unde iste argumento ex *l. De accessionibus cit.* deprompto locum esse negat in iis, quæ proveniunt ex diverso Jure: sicut est vis dissolvendi matrimonium infidelium jam consummatum, quæ fidelis conversi matrimonio rato Divinò: & vis dissolvendi matrimonium fidelium ratum, quæ Religiosæ professioni Ecclesiasticò Jure collata est, juxta dicta *Lib. 3. Tit. 32. n. 14;*

Dubium quartò est, an conjugum infidelium conversorum matrimonium post susceptum Baptismum, & ante huic supervenientem illius novam consummationem dissolvi valeat autoritate Papæ. Affirmat id laudatus Sanchez *Lib. 2. disp. 17. n. 2.* eà persuasus ratione; quod dispensatione solvi queat matrimonium fidelium ratum: cujus firmitas major est, quam matrimonii infidelium consummati. Sed meliori ratione id negant *cit.* Coninck *n. 66.* & Pontius *Lib. 9. cap. 2. n. 8.* quia illorum matrimonium, susceptò Baptismò, jam est matrimonium ratum & consummatum; ac proinde Christi cum Ecclesia conjunctionem indissolubilem jam repræsentat, *c. Debitum 5. de Bigamia;*

Bigamii; ut ullâ potestate humanâ solvi amplius non possit.

Neque aliud evincit ratio allata in contrarium, cum; quia ex dissolutione rati non oriuntur incommoda, quibus obnoxia est dissolutio consummati: cum verò, quia matrimonium validum semel consummatum insolubilitatem habet à Deo: à quo ejus solvendi potestatem Ecclesiæ concessam, aut ab ista aliquando usurpatam, non constat.

ARTICULUS III.

De Dissolutione Matrimonii Fidelium Rati.

SUMMARIUM.

35. Matrimonium hoc non est omnino insolubile.
36. Solvitur professione Religionis:
37. Cui parem vim dispensationi Apostolica aliqui negant,
38. Nec levibus argumentis persuasi.
39. Melius alii concedunt,
40. Sive auctoritas,
41. Sive ratio spectetur.
42. Significatio matrimonii Consummati & Rati.
43. In isto Papa, iustâ causâ poscente,
44. Et potestate extraordinaria dispensat.
45. Referuntur varia casus iuste:
46. Quibus deficientibus dispensatio non subsistit.
47. Tertius modus matrimonium Ratum solvendi est mors.

35. **M**atrimonium hoc, licet præter vinculum ortum ex contractu, rationem etiam habeat veri ac propriè dicti no-

væ Legis Sacramenti, secundum Tridentinum *Sess. 7. & 24. utrobique can. 1.* omnimodam tamen insolubilitatem non habet; quòd ex institutione Divina, non omnino insolubile, quæ inter Christum & Ecclesiam est humane carnis assumptione orta est: sed eam tantum conjunctionem sive unionem significet, qua fundatur in Charitate, atque inter Deum & animam justam intercedit, *c. Debitum §. de Bigamiis.*

Et ejus quidem vinculum solenni Religionis professione dissolvi, Catholicorum DD. certa sententia est: patetque ex decisionibus *c. Verum 2. c. Ex publico 7. de Convers. conjug. Extravag. Antiqua Joan. XXII. de Voto & definitione S. Synodi Tridentinæ Sess. 24. cujus Canon. VI. est, Si quis dixerit, matrimonium ratum, non consummatum, per solennem Religionis professionem alterius conjugis non dirimi, Anathema sit. Quæ de re Lib. 3. Tit. 32. à n. 1. est actum.*

An etiam solvi valeat dispensatione Papæ, dubium & controversia gravissima est; ejus enim vinculum istâ solvi posse, negant Scotus *in 4. dist. 31. q. 1. & S. Bonaventura ibid. dist. 27. q. 2. art. 3.* quos Turcremata *in cas. Sicut qui dicunt 27. q. 2. art. 3. n. 5. Alex. de Nevo in c. Tuas §. de Spons. duor. n. 14. Covarr. p. 2. de Sponsal. cap. 7. §. 4. n. 13. Gutierrez cit. cap. 17. n. 12. & præter alios VV. ex RR. secuti sunt Pontius Lib. 9. de Matrim. cap. 5. n. 3. & Palao *Trat. 28. disp. 3. p. 2. n. 3.**

Moventur primò; quòd conjugium Ratum dissolvendi facultas in ullo Juris textu vel Ecclesiæ traditione non fundetur, eique perspicuè adversetur *can. Hi qui 32. q. 7. c. Ex parte 14. de Convers. conjug. & c. Licet 3. de Sponsa duorum*: quorum locorum primò Nicolaus Papa conjugia ob furorem, amentiam, aliàmve infirmitatem sol-